

## Fråga om möjligheten för intagna i häkte att bära egna kläder

---

### Anmälan

I en anmälan, som kom in till JO den 27 juni 2006, klagade AA på att intagna i häktet Österåker inte tillåts bära egna kläder. Han ifrågasatte om ett häkte får ha en sådan regel.

### Utredning

Kriminalvårdsinspektören BB lämnade muntligen följande uppgifter.

Det finns inte något generellt beslut om att de som är intagna i häktet inte får bära privata kläder. Den som vill bära egna kläder får göra en ansökan om detta. Ansökan prövas sedan utifrån reglerna om innehav av personliga tillhörigheter. Utgångspunkten är emellertid att de intagna skall bära de kläder som Kriminalvården tillhandahåller. Helt nyligen har en intagen fått tillstånd att bära/inneha egna kläder eftersom de kläder som Kriminalvården tillhandahåller är för små för honom.

Kriminalvården anmodades därefter att yttra sig över anmälan.

I ett remissvar den 23 augusti 2006 anförde Kriminalvården (Region Stockholm), genom regionchefen CC, följande.

---

Ärendet har med stöd av Kriminalvårdens arbetsordning, avsnitt 16.3, överlämnats från huvudkontoret till Region Stockholm för handläggning och yttrande till JO. Underlag till remissvar har inhämtats hos kriminalvårdschefen DD.

Av remissvar från kriminalvårdschefen DD framgår följande: Häktet har 80 nominella häktesplatser och i dagsläget tre tvättmaskiner av hushållsmodell som används för att tvätta en stor mängd häktes/anstaltskläder. Av dessa är två placerade i duschutrymmen där andra intagna vistas samtidigt som tvättmaskinen nyttjas. Den tredje maskinen är placerad i ett förråd där en större mängd häkteskläder förvaras. Lokaliteterna medger inte annan placering av maskinerna.

Häktet har i sak ingenting emot att de intagna använder egna kläder. Samtliga intagna ges möjlighet att använda sina privata kläder vid t.ex. domstolsförhandling eller annan utevistelse och att dessförinnan, då behov föreligger, tvätta dessa. Häktets skyldighet att upprätthålla god säkerhet kan emellertid

inte tillgodoses om tvätt av privata kläder sker i större omfattning. Innehav av egna kläder föranleder en olägenhet som inte bedöms stå i proportion till den intagnes intressen av att bära sådana. Olägenheten vid mer omfattande innehav av privata kläder består i att den intagnes möjlighet att upprätthålla en god hygien inte kan tillgodoses, visitationsverksamheten av bostadsrum blir mer tidskrävande, avsaknaden av tvättmöjligheter medför i förlängningen tidskrävande visitationer i samband med in- och utlämnande av privata kläder till häktet, samt att häktet inte kan ta ansvar för privata kläder som tvättas i allmänna utrymmen.

Med anledning av de bristande resurserna tvingas häktet således ha en prioriteringsordning vad gäller möjligheten till tvätt av egna kläder. Man avråder också intagna från att bära privata kläder i häktet eftersom detta skapar hygieniska problem, men man har inte lagt något förbud.

Beträffande AA kan följande sägas. Av det förrådskort som upprättades vid inskrivningen framgår att AA fick med sig till bostadsrummet 1 par kalsonger, 1 par skor, 1 par strumpor, 1 st. T-shirt. Han har också tilldelats en begränsad mängd privata kläder inför rättegång den 20 juli 2006 och innehar i dagsläget privata kläder i sitt bostadsrum. Emellertid kan häktet av resursskäl inte bereda honom möjlighet att tvätta dessa annat än efter den princip som redovisats ovan. Vid tillfällen då häktesbeläggningen är lägre ökar möjligheterna att låta de intagna tvätta sina privata kläder.

#### **Gällande regelverk**

Av 1 § lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl. framgår att den som är häktad på grund av misstanke om brott eller av någon annan anledning inte får underkastas mera omfattande inskränkningar i sin frihet än som ändamålet med häktningen samt ordning och säkerhet kräver.

Av 7 § framgår att den häktade får inneha pengar, värdesaker och legitimationshandlingar i den mån det inte är olämpligt. Den häktade får inte inneha alkoholhaltiga drycker eller andra berusningsmedel. I övrigt får den häktade, i den mån inte annat följer av denna lag, inneha personliga tillhörigheter och skaffa sig varor eller annat enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Av 15 § i Kriminalvårdens häktesföreskrifter (KVFS 2006:3) framgår att i den intagnes bostadsrum eller i gemensamma utrymmen får inte förvaras sådant som kan äventyra säkerheten i häktet, försvåra visitation eller vålla sanitär olägenhet. Vidare framgår att den intagne själv ansvarar för de tillhörigheter som han får inneha i bostadsrummet samt att häktet är skyldig att förvara sådana tillhörigheter, om den intagne begär det.

#### **Kriminalvårdens, Region Stockholm, bedömning**

Vid häktet Österåker är man väl medveten om Kriminalvårdens regelverk som tillåter innehav av privata kläder i den utsträckning det kan ske utan att det äventyrar säkerheten i häktet, försvårar visitation eller vållar sanitär olägenhet. De begränsade tvättmöjligheterna för privata kläder vållar emellertid problem som tvingar häktet till en prioriteringsordning. Med anledning av anmälan har regionen gjort en jämförelse beträffande tvättmöjligheterna för intagna i andra häkten. Det har då visat sig att häktet Österåkers tvättmöjligheter är sämre än vid övriga häkten. Regionchefen har därför givit ett uppdrag till kriminalvårdschefen att utreda förutsättningarna för en utökad tvättmöjlighet.

AA kommenterade remissvaret.

I beslut den 19 februari 2007 anförde *JO Nordenfelt* följande.

## Bedömning

Europarådets ministerkommitté antog i januari 2006 en rekommendation om europeiska fängelseregler (de europeiska fängelsereglerna).<sup>1</sup> Denna ersatte den rekommendation som antogs år 1987 i avsikt att åstadkomma en europeisk minimistandard för behandlingen av intagna i fängelser och häkten.

De europeiska fängelsereglerna omfattar såväl den som är häktad som den som avtjänar ett fängelsestraff. När det gäller kläder framgår av artikel 20.1–20.3 i huvudsak följande. Den som är häktad eller intagen i ett fängelse och som inte har tillräckliga (adequate) kläder, skall försees med kläder som är lämpliga för klimatet. Dessa kläder får inte vara förlöjligande eller förödmjukande att bära. Alla kläder skall hållas i god kondition och bytas ut när det behövs.

Av artikel 97.1–97.2, som enbart avser häktade, framgår följande. Häktade skall tillåtas att bära egna kläder om dessa är lämpliga (suitable) att bära i ett häkte. Häktade som inte har lämpliga kläder skall försees med kläder som inte skall vara likadana som de som bärs av intagna i ett fängelse.

På svensk nationell författningsnivå finns det inte några regler som uttryckligen reglerar häktades rätt att bära egna kläder. Av 6 § i Kriminalvårdens häktesföreskrifter (KVFS 2006:3) framgår emellertid att den som är nyintagen snarast efter ankomsten till häktet skall få duscha och *vid behov försees med häkteskläder* (min kursivering). Detta kan jämföras med 1 kap. 17 § Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd för verkställighet i anstalt (KVFS 2006:26) enligt vilken andra kläder och annan sängutrustning än vad som tillhandahålls av anstalten inte får användas i anstalten.

Det finns i detta sammanhang skäl att starkt betona skillnaden mellan den som är häktad och den som är intagen i en kriminalvårdsanstalt för att avtjäna ett straff. Häktade presumeras vara oskyldiga och de är inte berövade sin frihet som ett straff. De får inte utsättas för onödiga restriktioner och måste behandlas med utgångspunkt i att de kan vara oskyldiga. En beståndsdel i detta är att den som har häktats i så stor utsträckning som möjligt tillåts att bibehålla sin personliga identitet, t.ex. genom att bära sina egna kläder.

Frågan om en häktad skall få bära egna kläder regleras ytterst genom bestämmelsen i 15 § häktesföreskrifterna (jfr 7 § andra stycket lagen [1976:371] om behandlingen av häktade och anhållna m.fl.). Dessa regler kan, efter en bedömning i ett enskilt fall, medföra att t.ex. ett visst klädesplagg inte får bäras. Mot bakgrund av vad jag har anfört ovan måste emellertid som huvudregel gälla att den som är häktad har

---

<sup>1</sup> Recommendation Rec(2006)2 of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules.

rätt att bära egna kläder. Jag är därför mycket kritisk till hur man sett på denna fråga i häktet Österåker, där det motsatta förhållandet synes ha varit huvudregel.

Av utredningen framgår att begränsningen av rätten att bära privata kläder i häktet Österåker också beror på otillräckliga tvättmöjligheter. Jag inser självfallet att brist på resurser ibland kan göra det svårt för häkten och kriminalvårdsanstalter att tillgodose de rättigheter intagna har i olika avseenden.

Häktet Österåkers otillräckliga tvättkapacitet framstår dock enligt min mening som ett problem som bör vara förhållandevis lätt att åtgärda.

Vad som i övrigt har förekommit i ärendet föranleder inte något uttalande från min sida.